

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Floremundi Raemundi V. Cl. Olim Consiliarii Regis
Galliarvm Ex Calviniano Catholici Synopsis Omnium hujus
temporis Controversiarum tam inter Lutheranos,
Calvinistas quam alios plurimos. Sive Historia ...**

Raemond, Florimond de

Coloniae Agrippinae, 1655

caput tertium. Bohemi fiunt Schismatici Ioannes Hussius & Hieronymus
Pragensis supplicio afficiuntur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10880

BOHEMI FIUNT SCHISMATICI.

Ioannes Hussius & Hieronymus Pragensis supplicio afficiuntur.

CAPUT III.

ARGUMENTUM.

- I. *Ambitio Concionatorum Bohemici schismatis causa.*
- II. *Hussius VViclephi libros vulgarem in linguam transfert.*
- III. *VVenceslai Regi impura vita.*
- IV. *Qui primus haresis eorum qui sub utraque specie communionem exceperunt fuerit auctor.*
- V. *Hussius & Hieronymus Pragensis ad Constantiense Concilium profecti cremantur.*
- VI. *Turba ex Hussi morte excitata.*
- VII. *VViclephus & Hussius primi pseudo-martyres.*
- VIII. *Qua post mortem Hussi in Bohemia euenerint.*

QUEMADMODUM indulgentiarum prædicandarum inuidia Lutherum in arenam contra Romanam Ecclesiam produxit, sic Academia Pragensis cathedræ æmulatio Ioannem Hussium amplectendâ Wiclephistarum hæresin accendit: quæ vix nata, mutato nomine, Hussitarû deinceps dicta est, & etiam nunc magnam Bohemiæ partem occupat. Pragensem quidem Academiam Carolus IV. ex Luxemburgiorum Principum familia Rex Bohemiæ, ad formam Parisiensis Vniuersitatis instituit, & amplissimis Privilegiis, dignitatibus & redditibus auxit (a) Erat vero in quatuor Nationes ab initio diuisa, nempe in Bohemicam, Saxonicam, Bavaricam, & Polonicam: quatum tres hæ posteriores æqualiter cum Bohemis ad publicæ officia & munera admittebantur. Et sub hoc quidem instituto Pragensis Vniuersitas aliquamdiu sume floruit, sic vt inter viginti ac triginta studiosorû millia in ea numerata fuisse perhibeantur: donec homo quidam turbulentus (b) in nationis suæ contumeliâ interpretatus quod pleraque Vniuersitatis munia & dignitates penes Germanos essent, sursum deorsum omnia miscere allaborauit. Incensus verimque, inuentutis præsertim scholasticæ animis, à iurgiis tandem & verbis ad verbera ventum fuit, non aliter ac si de ipsa Patriæ salute ageretur. Bohemi apud VVenceslaum regem conquesti, quod externi Germani indigenis præfer-

rentur, atque omne fere imperium autoritatem in se detrauerent, petierunt vt ei rei modo in posterum constituto, æquitas seruaretur. Rex à Bohemis persuasus, turbas illas componendi desiderio, edixit vt posthac vna Bohemorum natio ceteris tribus æquipararetur. Nouam hanc Regis constitutionem, præsertim circa Rectoris & Regentium electione, Germani ægerrime tulerunt. quumque priuilegijs suis, vt dicebant, cedere nolent, vi & armis res disceptari cœpit: sed Bohemi & numero & patriæ prærogatiua superiores & à Magistro Ioanne Hussio instigati, Germanis clauces & præcipua honorum Vniuersitatis insignia facile extorserunt. Ex quo factum est, vt non multo post Germani duobus agminibus, in quorum vno mille, in altero tria milia studiosorû fuerant, hi Lipsiam (vbi ex Pragensis iudicibus noua & celeberrima postea Academia effloruit) illi vero Erfordiam commigrarint.

II. Hoc successu elatus, & iam liberior factus Hussius, VViclephi libros in vernaculam linguam transtulit, eorumque exempla ad præcipuos totius regni proceres misit. Nactus deinde ob singularem scientiæ opinionem, concionandi munus, publicis sermonibus VViclephi institutariâ innocentiam, & doctrinam tamquam Euægelicam commendabat: adeo vt non modo vulgus & sæculares, verum etiam ex ordine Ecclesiastico nonnulli magnæ auctoritatis, lubenter ei aures animosque præberent: ij in primis (vt eius temporis testantur historiographi) qui vel ære alieno oppressi, vel Ecclesiæ, in quam ob maleficia inciderant, correctionem metuentes, nouis rebus studebant. Inter Hussij vero sectatores facile præcipue fuerunt Hieronymus Pragensis, & Jacobellus quidam (c) uterque concionator egregius, qui consensu suggestu, iniurias in Ecclesiam canonicas laicis confingendi & feminis etiâ S. scripturam legendi occasiones suppeditabant, adeo vt Ecclesiasticos etiam ad disputationem prouocare non vererentur. Ex hac vniuersa numero vna præcipue celebratur, nomine Iezabel, Vrsula illius, quæ Lutheri tempore vixit, compat. Pragensis Archiepiscopus Subiaco à Leporibus Librum VViclephi comburi palam iussit 200. conquistis exemplaribus, sed quum in VVenceslao Rege, luxu & delicijs perditio, nihil aut parum admodum præsidij esse

Rr 3 vide

a Vid. Albert Crant lib. 10. de VVandalia. b Anno 1509. c En. Sylui. & Coeli lib. 1.

videret, Pontificem primo appellauit; deinde ad Sigismundum Imperatorem profectus. calamicosum Bohemia statum ei exposuit. Huic in ipso conatu nondum plane desperatis rebus remedium afferendi, mortuo Polonij non sine fama ueneni propinatri ab Hæreticis, circa Anno 1405. Magist. Aloicus Medic. Doctor. successit, fauente VVenceslao (d) homo impenitens auarus & sordidus. qui maiorem cellæ & horrei quam Ecclesiæ curam gerebat; non tam spirituali & salubri cibo pascendis quam uellendis ouibus intentus. Inde factum, ut quæ prædecessor cœperat, numquam ad exitum sine perducta. Euersionem hunc Æneas Syluius graphicè admodum depingit, dicens, clauis cellæ cingulo alligatas gestare, & carnem ferinam aliunde dono sibi missam, per famulos in foro vendere; atque etiam ne edacioribus ministris uteretur, anus edentulæ opera in culina uti solitum. Idem rogatus aliquando, eodem restante Syluius, *quis sonus omnium maxime esset molestus, Eum, aiebat, quem maxilla edentes, ederent*, qui deinde etiam hoc nefas adiecit male actis, quod Episcopatum vendisse dicitur. Et hoc quidem modo, neglecto commissarum suæ fidei ouium pastu, miserimus ille uidebat Archiepiscopus, ut nemo iam debeat mirari lupum illum infernalem in grege ad eum modum pastore destituito tantam stragem edidisse?

III. Alexander V. qui tum sedem pontificiam tenebat, ubi de miserabili statu Bohemiæ cognouit, pro ea qua pro Christi grege excubabat sollicitudine, Husium Romam ad dicendam causam citauit. Idem deinde fecit eius successor: qui insuper ad VVenceslaum Regem vehementer affectuosam scripsit Epistolam, monens ut malo in regno ipsius gliscenti tempestiue occurreret. Hanc uero admonitionem VVenceslaus non maioris fecit quam præfixæ natiuitatis: ut qui dies noctesque continuis comestationibus exigeret, nec quidquam aliud curæ haberet, quam ut mensa opiparis ferculis & bono uino esset instructa; ijs quorum cerebella & delicatiora membra quotidie comedeat, animantibus per similes, de præsentibus æque ac de præteritis, & de futuris ac de præsentibus parum sollicitus; adeo ut tamquam aliter Vitellius etiam Regem se esse obliuisceret, nisi subditorum modestia ei memoriam subiceret. Summum illi bonum uenter erat, & acceptissimus qui nouam ad irritandam, uel explendam gulam potius, voluptatem inuenisset. Ferunt quum aliquando prandi

um non ita uti iusserat offendisset, iussisse ministrum caponis instar uerum affixum, ad ignem torreri. Plusquam crudèle & belluinum profecto facinus, ut circa tam leuicem voluptatem, negligentia tam in humano supplicio puniretur. Eiusdem voluptatis Henricus VII. Angliæ Rex tam appetens quoque fuisse dicitur, ut Apitium quendam, obscurum ceteroqui hominem, ad magnam dignitatem euexerit, eo quod caponem (quem ille cibum pro exquisitissimis habebat delicijs) optime sua cura assatur, ipsi apposuisset (e). Quamuis autem, uti diximus, per summam seueritatem omnia negligeret, magistratus tamen regni fretus legibus tres Husitas sediciosos comprehendi, & capite plecti iussit. At Husius cum suis corpora interemptorum infami loco detracta per vrbes Ecclesias circumulie, cantantibus sectæ suæ sacerdotibus: *Isti sunt sancti, qui pro Testamento Dei corpora sua iradiderunt. Ecce Iesu Christi martyres: & tandem in sacrarium templi Bethlehemitici, tamquam martyrum reliquias, aromatis condita reposuit (f).*

IV. Husius porro eandem quam omnes hæretici uiam tenuit, quibus solenne est aliorum contentis & opinionibus nouas quasdam admiscere. Quare ijs quos ex VViclephi libris hæserat erroribus, non contentus, ex suo quoque cerebro nonnullos superaddidit; nihilominus interim se Catholicum esse protestans, ut VValsingham scribit. *Quid enim aiebat, Protestor ego me Christianum esse & mansurum. Quod si errasti, Ecclesia me iudicio submitto, quod ad sepulcrum usque sequi paratus sum: ac uolo, ut quæcumque à me dicta & scripta sunt, secundum S. scripturam & Doctorum sensum intelligantur. Quod si contrarium Fidei quid dixi, reuocatum uolo.* Quæ quam sincere ab eo sint dicta euentus ostendit, cū convictus ab Ecclesia noluit subscribere reuocationi. Itaque bono scuto male usus est donec sua confirmaret, more quo omnes hæretici semper usi sunt, solis sibi interim de erroribus suis iudicium arrogantes (g). Illam uero de communionem sub utraque specie controuersiam, quam postea ab ipso denominari. Husitæ in primis uiderunt, non Husius primus, sed Germanus quidam Petrus Dresensis nomine monuit: qui ob hæresis suspicionem Lipsia profugus, Pragam redijt, & puerorum do-

d Catalogus Episcoporum Pragensium. e Sanderus lib. de schis. Angl. & Æn. Syluius in Hist. g Thom. VValsing in Rich. 1. pag. 200.

cendorum curam suscepit. Ibi quum in *Iacobellum*
 celebrem concionatorem incidisset nouam illam
 de Calice seu vtraque specie Laicis non minus,
 quam sacerdotibus communicanda, opinionem
 ei suggessit; vehementer mirari se simulans, quod
 tam grauis Romanæ Ecclesiæ error à tam docto
 viro nondum fuisset deprehensus. Hanc deinde
 erroneam doctrinam Iacobellus & suis sermoni-
 bus populo instillauit, & scripto, quod hodieque
 extat, propugnauit. Hoc illud Eridis fuit pomum,
 quod tantas postea in Bohemiæ regno contentio-
 nes, & cruentas etiam pugnas excitauit; plerisque
 contra Ecclesiasticos clamantibus, quod per inui-
 diam & contemptum Laicis alteram partem Sacra-
 menti subtraxerint, & non deuenire eis integrum
 corporis & sanguinis Christi Sacramentum, vti à
 Domino institutum fuit. Stupidis illis mortalibus
 non aduertentibus duo in Venerabilis Sacramen-
 ti tractatione esse à Domino N. instituta nempe
 panem & Viniam consecrando mutare in corpus
 & sanguinem Domini, quod est sacerdotum, & id
 quod consecratum est à sacerdote ex parte aliqua
 sumere, quod est etiam Laicorum. Feruente igitur
 populi motu, Hussius ex altera parte in Ecclesi-
 sticos iridem inuectus, *nihil eis præter decimas dan-
 dum clamabat;* tum Ioannis XXIII. PP. factum,
 qui Christianos ad expeditionem contra Neapo-
 lis Regem cruce signati iusserat, factum atrociter
 salumniabatur, cuius exemplum Lutherus in Leo-
 one X. imitatus est. Interea Constantiæ Patres ad
 Concilium congregabantur. non quidem vt Hus-
 sij reprimere tur audacia & resutaretur hæresis, ad
 quam, vt pote iam ante in Viclepho damnatam,
 nullo nouo opus erat examine aut Concilio quum
 legibus prohibuit sit, ne ob ea quæ publicis
 Conciliorum decretis iam olim & determinata
 sunt, noua Concilia cogantur (h). Eum vero in
 finem præcipue illud indictum erat Concilium, vt
 infelix illud schisma, quo ambitione quorundam
 aliquot iam annos in tres factiones, vel tria potius
 capita distracta erat Ecclesia, componeretur. Tum
 enim tres à tribus factionibus electi, de Pontifica-
 tu inter se contendebant: *Ioannes qui Bonomia, Gre-
 gorius qui Arimini, & Benedictus qui in Hispania com-
 morabatur,* omnes sibi addictorum nixtope Prin-
 cipum. At paullo post schisma perlanatum fuit,
 Martino V. vnanimi Patrum in Concilio Const-
 antiæ congregatorum consensu & suffragijs ad Pon-
 tificatum electo, qui pacem Ecclesiæ restituit.
 eamque magna cum prudentiæ & moderationis

laude, quatuordecim annos gubernauit.

V. Dum anxij Patrum suffragijs Constantiæ
 de liberanda factionibus Ecclesia, & vnototi ouij
 pastore praticendo deliberatur: Imperator Sigis-
 mundus, cuius opem Bohemi, VVenceslao rege
 persecordiam omnia negligente, implorauerant,
 & ad quem etiam Suinco Archiepiscopus eade
 caussa profectus in legatione mortuus fuerat, Pa-
 tres rogauit, darent operam vt Hussitarum hæresi,
 qua florentissima prouincia vehementer afflige-
 batur, idoneum & tempestiuum remedium affer-
 retur, ne longius progressa, multo maiora mala
 daret. Visum est ergo Ioannem Hussium, præcipuū
 eius auctorem, ad Concilium euocandum esse:
 qui citatus, accepta à Sigismundo Romanorum re-
 ge fide publica, eò venit, vna cum procerum quo-
 rundam Bohemiæ, ipsi adhaerentium comitatu.
 Discedens Praga Anno 1417, amicis promississe di-
 citur, se vsque ad extremum spiritum doctrinam
 suam defenditurum: quod si recantare cogatur, id
 quidem fortassis ore, sed numquam corde factu-
 rum. Venit etiam eodem Hieronymus Pragensis,
 & ipse citatus, homo laicus: qui tamen post tri-
 die seclanculum subduxit, & vnde venerat, redijt,
 domum aditans, se fuisse Constantiæ in Concilio, sed
 neminem contra se progredi ausum (i). Verum
 dum ista facta, comprehensus, Constantiam re-
 ducitur. Hic VViclephi effigiem collo appensam
 gestabat, capite ad eam ferentem; & in fronte
 SANCTI nomine inscriptam. Vterque examina-
 tus: eorum confessi sunt; sed quum vigerentur
 vt Confessionem manu sua signarent, vt in Bohem-
 iam ea mitteretur, pertinaciter vterque recu-
 sarunt. Hussius, quamuis non igaoraret iam
 Excommunicationis contra se latam esse senten-
 tiam, domum tamen priuatam Missam celebrabat, as-
 sistentibus quibusdam suæ sectæ complicibus:
 tot vero tantisque difficultatibus vndique cir-
 cumuentum se videns, fugæ Consilium inijt, curru
 vndique stramine lectus ex vrbe delatus est; sed
 defuga retractus, & in Monasterio Fratrum S.
 Francisci custodiae mancipatus, Sigismundi regis
 fidem sibi datam implorauit, grauer tam sibi
 infringi conquectus. Sed cogitare debuerat, Sigis-
 mundum Patribus ea in re præscribere nihil po-
 tuisse, quum & ipse Concilij decretis fuerit sub-
 iectus.

h. L. nemo. C. de S. T. & fide Cath. ca. maiores & q.
 7.4. i. Richenthalius.

iectus. Sic ergo Hussius tamquam pertinax hæreticus, non obstante saluo conductu, quem impio homini ad tutelam sæcularem concesserat, ad iudicium productus fuit. Fecit quidem Sigisfrundus quantum decuit aut licuit: sed perspecta Husij, ab ipso sæpe ut Concilij se submitteret iudicio, moniti, obstinatione & malicia, publice protestatus est, *malle se per se & solum sua manu pertinacem hæreticum comburere, quam defendere aut liberare.* Aieunt qui eius historiam Acta collegerunt, (k) Sigisfrundum postea ad Patres his verbis vsurum: *Iudicatis complures articulos ex Ioannis Husij libris excerptos, hæreticos esse & Catholica Fidei contrarios, itemque multa alia dogmata quæ in publicis concionibus ille asseruit, à quibus vel unum satis foret ad condemnandum ipsum. Quapropter si nolueris eos errores reuocare & eiurare, legibus vestris in eum, prout videbitur, & ipse meretur, agere vobis licet.* Debuit ne igitur aut potuit Imperator, Sæcularis homo, suis litteris salui conductus, Ioannem Hussium aduersus Ecclesiam Catholicam, aut Deum defendere? debuit ne Hussium, si per viam prædo, aut fur existeret aduersus Leges eius terræ tutandæ daret pœnas. Nescire videntur quid Litteræ salvi sint conductus qui ista infanda in illis concedi volunt. Seruata est Fides Hussio quæ data fuit. Non est punitus quidem ob crimina Mæstacis diuinæ Læsæ quæ in Bohemia ante profectionem suam commiserat, sed ea quæ post saluum conductum acceptum Constantiæ commisit.

Post aliquot dies Hussius à carcere in Ecclesiam producit, vbi plena erat Sessio Concilij, præsentem etiam ipso Rege in habitu Imperiali, circumstantibus Imperij Electoribus & Principibus. Ibi iterum admonitus ut culpam suam fateretur, & quinquaginta quinque erroneos VViclephi articulos, toties & in tam multis locis damnatos eiuraret, post multas ambages & tergiversationes tandem aperte fallus est, se non posse renitente conscientia, condemnare, præsertim tres istos VViclephi articulos: *Syluester Papa & Constantinus Imperator errauerunt quod opibus dotauerunt Ecclesiam: Si Papa aut sacerdos mortali obstrictus sit peccato, non ordinat, non consecrat, non baptizat, item, Decima sunt pure eleemosyna.* Tandem ergo hærescos damnatus, degradatur, & sæculari potestati traditur, à qua igitur fuit adiudicatus, iam palo alligatus, à quibusdam rogatur, vtrum sacerdotem sibi dari velit cui peccata confiteretur. *Quum annuisset, venienti presbytero, nihil, inquit, confessione mihi opus*

est. Morior ego, nullo mortali peccato illigatus. Sic Reichenthalius scribit, qui quum plerique Actis intererant, tum supplicium spe stauit. Immerito sane tam Imperator quam Concilium sæuicia accusantur, ob Husij condemnationem & supplicium, quum ille potius crudelis censendus sit, qui quum potestatem in malos vindicandi habeat, ea non vitatur; suaque conscientia malis in bonos grassandi aperuit fenestram. S. Hieronymus Theophilum Alexandrinum Episcopum grauitè reprehendit, quod nimia indulgentia & mansuetudine in eius temporis hæreticos videretur, ut quæ illi audaciores facti, hæreses suas latius indies propagandi inde sumerent occasionem. Defendere igitur hæreticum illum & incusare Deum & Ecclesiam hæretici vindicem, est velle sub prætextu immunitatis concessæ à præteritis delictis, immunitatem concedi ad perpetranda. Id tamen magno suo dedecore volunt Lutherani & omnes à Luthero afflati.

Non eadem sententia Hieronymi, quem socium Husij fuisse diximus constantia; ut qui hæresim eiuraret, ac reuocationi suæ ipse manu subscripserit, uti apud Cochlaeum & alios fuisse illa per scripta existant. Quum vero ob hæc reuocationem & abiurationem ab Husiis male audiret, & à prioribus amicis se desertum, apud Catholicos vero, omnes ipsius actiones obseruantes, contentum se & suspectum esse animaduerteret, mente confusus & fluctuans, ad vomitum rediit, & eandem quam Hussius martyrij coronam adipisci decreuit, Sic Diabolus nempe hominibus illudit. Quare iterum impetrata audientia, ea quæ antea reuocauerat retractauit, mortem pro Ioannis Husij doctrina subire paratum se ferens.

Idem tamen in Sacramento Eucharistiæ eandem cum Catholicis Transubstantiationem asseruit, quod nimirum facto verbo panis in Corpus Christi commutetur. Quum sacerdos quidam dixisset, Accusaris passim Hieronymus, quod asserueris panem post consecrationem etiam manere panem: *at panis, inquit ille, apud pistorem manet.* Omnes quidem tam præclaræ eruditionis & eloquentiæ acrisque ingenij virum singulari commiseratione prosequerantur; & optabant (ut Poggius Florentinus testatur) ut in viam reuersus, & rationi acquiescens, vitæ suæ confuleret. At ille in proposito persistens, mortem non modo non exhorrescere, sed expetere etiam videbatur. Quum igitur nulla

ratione à sententia dimoueri posset, legibus in eum agi placuit: sicque tamquam relapsus, eodem supplicio quo magister ipsius Hussius (quo ætate & auctoritate minor, sed doctrina ac facundia superior fuit habitus) est affectus. Morti eius certe plurimi adstantium illachrymarunt, in ipso vitæ fine *Litanias & hymnos in Laudem Beatae Virginis & Sanctorum decantantis* (1).

VI. Porro combustis tam Hussij quam Hieronymi corporibus, omnes rogi reliquæ & cineres collecti & in Rhenum effusi iunt: ne quid inde discipuli asportarent, & tamquam sacras reliquias idololatricè colerent.

Quum ergo aliud nihil superesset, terram loci in quo cremati fuerant, effoderunt, & in patriam secum asportarunt, vt pro æterno asseruaretur monumento duorum horum Apostolorum, quorum illi memoriam & reliquias tam religiose venerantur. At cineres hos cum mortui muli, paullo ante eodem loco sepulti, cineribus permistos fuisse credibile est. Vbi vero in Bohemia de Hussio & Hieronymo Constantiæ exultis fama percrebuit, dici non potest quam multa Hussitæ mæroris signa ediderint, quem etiam atrato vestitu & multis lamentis testabantur. Quinetiam femina quædam librum in eius defensionem scripsit & edidit. In eiusdem laudes Beza quoque minime est parcus, de Hussij (quæ vox lingua Bohemica Anserem significat) supplicio ita exclamans: *O quam amabilis & opportunus vigilantis huius Anseris fuit clangor! qui sonat sua voce, cœlesti magis quam terrestri, Christianos etiam diuturno vœterno excitauit. Et tu quidem (subiungit) ô Hussi, tamquam de cauea, ex hoc ingrato Mundo ad cœlum euolasti: sed tamen (ô rem miram!) dicere profecto possumus, tot cygnos qui post mortem tuam tam sua uiter cantarunt, è tuis cineribus natos esse, vt Phoenix potius quam Anser dici merearis.* Vides ergo Hussium hic in cœlo collocatum, & quidem ab eo quem ille, si in viuis adhuc esset, tamquam iugis sacrificij, veræ corporis Christi præsentia, Transubstantiationis, & aliorum Catholicae Ecclesiæ, quos pseudomartyr hic ad finem vsque vitæ suæ credidit & asseruit, articulum euersorem & hostem, ad infernum esset ablegaturus, Ridicula laus, & ridiculus encomiastes, qui ab eo, quem laudat condemnatur. Et quem laudat ipsemet condemnat. Sed hæc sunt acumina ingeniorum quæ à veritate apostarunt.

VII. Ii quoque qui nouæ Ecclesiæ & eius Mar-

tyrum in ea historijs conscribendis operam nauarunt (quamuis pro historijs vt plurimum fabulas nobis & mendacia obtrudant) *VViclephum & Hussium tamquam Patres & progenitores* suos nequam aspernantur. Et ex illo quidem nempe ambirioso *VViclepho*, Stephanum protomartyrem faciunt, & primum ei in martyrum suorum lignil locum assignant. Secundum ab hoc locum tribuunt Ioanni Hussio, quem fidelem Iesu Christi ministrum & seruum fuisse aiunt. Atque hæc agentes ipsi aduersus se Testimonium dicunt, quod Ecclesia in qua hi sunt primi martyres, Annis primum post Christum natum 1400 sic exorta, & ante id tempus in suo nihilo existens sine persecutione, & pugna, beata sit usa quiete Hos duos *Danæus* (m) inquit *duas illas esse solius, quæ post Antichristi ruinam, Deo iubente, effluerint.* At horum vtrumque negare non possunt *& Missam celebrasse, & Eucharistiam adorasse, &*, Hussium imprimis, *Transubstantiationem credidisse, vt Prisbramus scribit, qui Hussita fuit.* An quisquam maiori zelo ad Beatam Virginem Deipam tam preces fundere possit, quam *VViclephus?* inquit (n). *Impossibile est vt sine Beatissima Virginis suffragijs vllum primum accipiamus. Et quidem auxiliorum qua nobis illa præstet, diuersos esse gradus. Nam & eos quoque qui non prædestinati sint ad salutem, ab ipsa iuuari, ne grauius scilicet peccent atque ob id tanto seuerius puniantur. Alibi, Nos, inquit, in Ecclesijs imagines tamquam signa adoramus, Deum vero ex omnibus viribus. Et in explicatione Decalogi, Quamuis, ait, in Veteri Testamento licitum non fuerit, Ecclesia tamen Imagines introduxit, vt laicu pro libris essent, & Christiani Sanctos debite adorandos, in memoriam reuocarent. Vides, opinor, ex Nouatorum nostrorum decretis *VViclephum idololatram fuisse, & tamen ab ipsdem primum nominari Apostolum, ad reformandam Ecclesiam missum. Ad alterum illum, Hussium inquam, nunc veniamus: quem de Statu Ecclesiæ Commentarij aiunt, Euangelij fontes Monachatus sordibus & veneno infectos purgasse. At ille Tomo II. sic scribit (o). Nolle se quidquam de Missæ sacrificio demere: quum alibi docuerit, salutare illam hostiam ad liberandos omnes eos qui Purgatorij pœnis cruciantur, pretium esse sufficientissimum.* Et alibi*

SI magna

1 Tom. 2. epist. Ioan. Huss. fol. 353. m In Anti. cap. 26. n *VVicleph.* in serm. assum. B. Virginis. o Apud Crispinum Anno 1562. Huss. tom. fol. 52. E. 35.

magna contentione sacerdotes hortatur, ut Missas deuote ac humiliter celebrent. Mille alia cuiusmodi apud eundem reperias; de precibus pro mortuis, de animarum ex Purgatorio liberatione, &c. ut Opera ipsius Norimbergæ Anno MDLVIII. à Lutheranis impressa legenti facile patebit. De Sanctorum vero suffragijs quæ ipsius fuerit sententia, illud restatur, quod compedibus oneratus, ex Sanctorum meritis & precibus libertatem se sperare dixit.

Siccine ergo idololatriæ & Missarum celebratores, eosque qui alios quam Iesum Christum vestro iudicio (p) propitiatores quærunt, martyrii corona dignamini? Siccine pro patriarchis & Ecclesiæ vestræ Doctoribus eos acceptatis, quos Lutherus & Melancthon tamquam hæreticos & Sathanæ discipulos detestantur? Melancthon certe VViclephum hominem amentem & furiosum appellat; seque scripta eius legentem, *nilla errores comprehendisse dicit. Lutherus vero inquit, multas horribiles & diabolicas à VViclepho proditas esse blasphemias. Ecce tamen eundem Noui Euangelii inter vos præconem & antesignanum! Tanti nimirum apud vos est, Catholicæ Ecclesiæ potestatem proculcare, ut hoc vnum facinus ad cælum & filiorum Dei nomen promerendum vobis satis esse putetur.*

VIII. Exiit Constantiæ, uti diximus, Hussio & Hieronymo pertinacibus hæreticis, Barones quidam & Nobiles Bohemi & Morani, veteris fidei, quæ ab Anno DCCCXCIII. quo primum ijs locis annunciata fuit, integra semper manserat, desertores, de eadè eorum vlciscenda, & doctrina ad extremam sanguinis guttam defendenda coniurauerunt. Quos Sigismundus Rex litteris (quæ extant) dehortatus est, ostendens, vtrumque ob pertinaciam iusto supplicio esse affectum, ut qui toto Concilio, in quo clarissima totius Mundi erant lumina (hanc enim laudem Hussius ipse eistribuit) sapientiores videri, nec perniciosos suos errores reuocare voluerint. Interea Rector Vniuersitatis Pragensis & Magistri decretum suum seu Concilium de communionem sub vtraque specie, quæ à Iacobello in concionibus præcipue virgebatur, & præcipua postea Bohemice schismatis causa fuit, promulgant: in quo etsi fatentur sub specie panis etiam sanguinem contineri, nihilominus tamen calicem quoque non minus laicis quam sacerdotibus porrigendum esse, ex sua ipsorum auctoritate, contra leges ab Ecclesia latis & ipsius

Concilij decretum pronunciant & concludunt. In medijs his turbis VVenceslaus tamquam alter Sardanapalus delicijs suis indormiebat, & culinæ magis quam Reipublicæ curam gerens, quidquid animo molestiam aliquam afferre posset, procul à se habebat. Vnde crescentibus malis, eò temeritatis hæretici progressi sunt, ut confusis ordinibus in Ecclesia, Laici se administrandis Sacramentis ingeterent. Crantzius scribit (q). Sutorem sancto sibi presbyteri officio, Cœnam populo sub vtraque specie distribuisse. In tantum vero Hussitarum iam auctus erat numerus, ut ad oppidum quod Thabor nunc appellant, circiter triginta hominum millia conuenerint, atque ibi trecentas mensas patentibus in campis exerint, in quibus Sacramentum Calicis non guttatim, ut apud Græcos, sed totis congijs & cadis populo fuit ministratum. Congregatio hæc VVenceslaum è veterno aliquo modo excitauit, perterritum, ne multitudo illa sceptrum sibi ereptum iret. Et profecto à periculo non procul aberat, nisi ei presbyter quidam Hussita sua facundia salutis fuisset. Nam is pro concione populum sic tumuleuatis congregatum & frementem, de Republica admonens, inter cetera in hunc modum loquutus est: *Viri fratres, quamquam ebriosum & inertem sortiti sumus Regem, si tamen ceteros Principes expendimus, nemo est quem Regi nostro anteferamus: quem rectè omnium Regum specimen dixerim, quietum benignum, nostri amantem. Nam quis eo regnante laceßere nos audeat? Licet nobis ex voto nostro viuere. Quod si de religione non idem sentit quod nos, ritum tamen nostrum neque ipse perturbat, neque alios perturbare sinit. Quocirca par esse arbitror, ut precibus pro eo ad Deum fundamus, eique longam vitam comprecemur, atque optemus, cuius desidia, nostra quies, nostra salus est. Hæc audiens multitudo statim conqueuit: tumque rex iterum in vtramque aurem dormire cœpit, omni abiecta regni cura, quod interea à seditionis hæreticis miserum in modum lacerabatur; illis furorem suum præcipue in monasteria & sacra loca effluentibus, & per summum scelus & sacrilegium ea diripientibus quæ à maioribus Deo & Ecclesiæ fuerant consecrata. Quin etiam ab Ecclesiarum direptionibus reuerſa Hussitæ presbyteri, sacram Eucharistiam armati in processione circumtulere, Hymnos & alia cantica*

p Melancthon. in Comm. in epist. ad Philip. Micron. Apo. cap. de hum. tradit. In loc. com. tom. 1. p. 463. q In VVandal. l. 10. cap. 27.

rica modulantes, ad alliciendam multitudinem. Quodam vero die quum iterum sic armati conuenissent, in Regiam tumultuaria prorumpentes, Regem orauerunt vt plures ipsis assignare vellet Ecclesias, Nicolao viro nobili, eius loci vnde Ioannes Hussus traxit originem, domino verba faciente. Rex Nicolaum benigne audiuit, & populum bonam spem habere iussit, sed dimisso populo, sic Nicolaum alloquitur: Tu exorsus es telam quam me regno euiceres; at ego laqueum inde nequam quo tibi gulam frangam. Tum iste prope se proripiens, populum multo magis ad seditionem inflammauit: sic vt miser Rex, in proximam arcem ex vrbe vix euaserit, missis ad fratrem oratoribus qui eius auxilium implorarent. Hussitæ Regem euasisse ægre ferentes, furorem in Magistratum vrbani conuenerunt: è quo nonnullos in pratorio deprehensos ex altissimis fenestris in forum præcipitarunt, qui infra stantis, religiosa scilicet, multitudinis dilaniari præbuerunt, stante in foro interim Hussitico sacerdote, & Calicem populo ostentante, & hymnum illum, *Pange lingua gloriosi cum populo concinnante &c.* Quibus nunciatis, infelix Venceslaus, multorum malorum imagine animo obuersante, in morbum incidit, & post paucos dies exspirauit. De quo illud Sallustij dicere possis: *Veni: atque somno deditus, indoctus atque incultus, vitam sicut peregrinans transegit: cui sane contranaturam, corpus voluptati, anima oneri fuit, cuius & vitam moremque iuxta a stimare queas.* Mortuus vero est Anno MCDXIX. quum annis LV. Bohemix regnum tenuisset; æque in morte atque in vita inglorius & infelix, vt qui sine vlla pompa funebri sit sepultus. Hoc loco facere non possum quin eorum refellam opinionem, qui eos tantum miseros esse aiunt, qui sub imperio viuunt, vbi nihil cuiquam licet. Quis potius ij mihi longe infeliciores videntur, qui sub tali viuunt imperio vbi omnibus omnia licent, & vbi potius quid licitum quam quid honestum sit consideratur.

*Hic vbi quisq; suo sibi vivit more, facitq;
Quod placitum fuerit.*

Quam sententiam licet Ethnici hominis S. Augustinus (*) valde commendat. Et ò vere miserum illum, cui etiam male facere licet! Verissimum enim est illud Comici: (s)

Deteriores omnes sumus licentiâ,

Vbi enim libido quid suggererit, omnes statim cogitationes & curas homo eo conuertit, vt eo quod concupierit, vel licitis vel illicitis modis potiatur.

Id sane experientia in Hussitis monstrauit, qui nullum omnino scelus, per summam quam sibi sumferant, licentiam intentatum reliquerunt. Tunc coniugum pudicitia vis illata, tunc virginibus castitas tuit erepta, tum viduæ violatæ, tum loca sacra profanata, tum monasteria diruta, tum Ecclesiæ euerstæ, & sacra ac profana omnia direpta sunt. Videre tum erat carceres & ergastula maleficis & flagitiosis destinata, bonorum virorum & qui furenti multitudini consentire nolebant, plena. Ad male agendum omnes velis remisque quum se tum alios incitabant; at qui bene agere vellet vel auderet, vix quisquam reperiebatur. Tanta denique rerum omnium erat perturbatio, vt in antiquum chaos reditura omnia viderentur. Nec mirum. Vtenim Camelus aquam non bibit nisi pede prius proturbatam; sic hæresis non nisi perturbata Republica caput efferre potest.

DE TABORITIS ET OREBITIS

nec non de Zisca hæreticorum duce eius victoriis & morte, & reliquis in Bohemia per ea tempora gestis.

CAPVT IV.

ARGVMENTVM.

- I. De ijs qua Venceslai regis mortem consequuta sunt, spolia Ecclesiarum, Apostata Archiepiscopus.
- II. Zisca Taboritarum dux.
- III. Zisca Victoria & mors diuinitus inflata.
- IV. Alexandrum deserret Pons. ab ope Bohemorum.
- V. Zisca statua ponitur ei; Procopius succedit.
- VI. De Concilio Basileensi.
- VII. Secuta Concilium in Bohemia.

I. **M**ORTVO vt supra dictū est, Rege Wenceslao A. 1519. furēs Hussitarū multitudo rebellionis ducem sibi elegit Ioannem Ziscam, S s 2 homi-
t Aug lib. 5. c. vlt. de Cinis. Dei. s Cic in Tusculanis.